

ETLA Muistiot tarjoavat ajankohtaista tutkimustietoa polttavista yhteiskunnallisista kysymyksistä. www.etla.fi » julkaisut » muistiot
ETLA • Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

ETLA Briefs provide timely research-based information on pressing societal issues. www.etla.fi » publications » briefs
ETLA • The Research Institute of the Finnish Economy

Digitaaliset palvelut mullistavat maailmankauppaa

Pekka Ylä-Anttila on Etlatieto Oy:n tutkimusjohtaja (pekka.yla-anttila@etla.fi). Hän viimeistelee parhaillaan palvelualoja ja niiden tulevaisuutta käsittelevää kirjaa Mika Pajarisen ja Petri Rouvisen kanssa.

Tämä muistio on osa Etlatieto Oy:n hanketta Uusi palvelutaloudus, jota tukevat Palvelualojen työnantajat PALTA ry ja Tekes.

Suosittelava lähdeviittaus tähän muistioon: Ylä-Anttila, Pekka (19.10.2012). "Digitaaliset palvelut mullistavat maailmankauppaa". ETLA Muistio No 1. <http://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-1.pdf>

Virallisten tilastojen perusteella muodostuva kuva palveluiden maailmankaupasta on väärä. Erityisesti ICT:tä hyödyntävät mutta myös muut palvelut ovat merkittäviä ja kasvavia osia kansainvälistä vaihdantaa.

Johdanto

Palveluiden osuus kehittyneiden maiden kokonaistuotannosta on noin kolme neljännestä, mutta niiden osuus maailmankaupasta on virallisten tilastojen mukaan vain viidennes.

Tämä selittyy yleisen käsityksen mukaan sillä, että palvelut tyypillisesti kulutetaan siellä missä ne tuotetaan. Niitä ei voi varastoida tai siir-

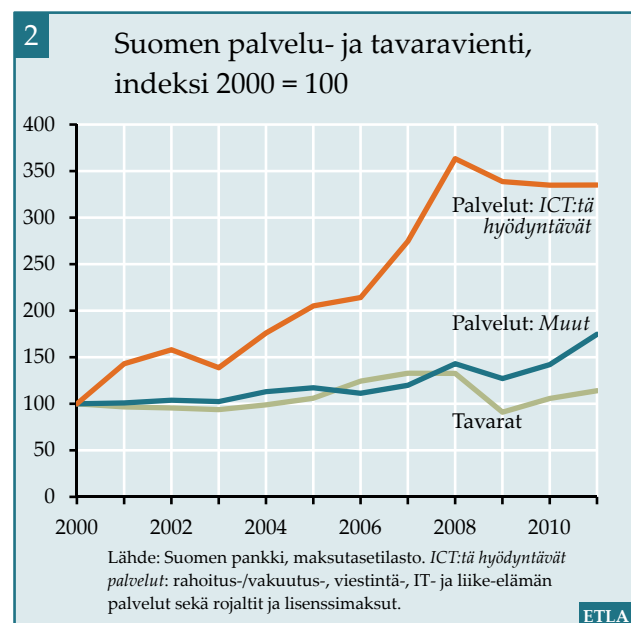
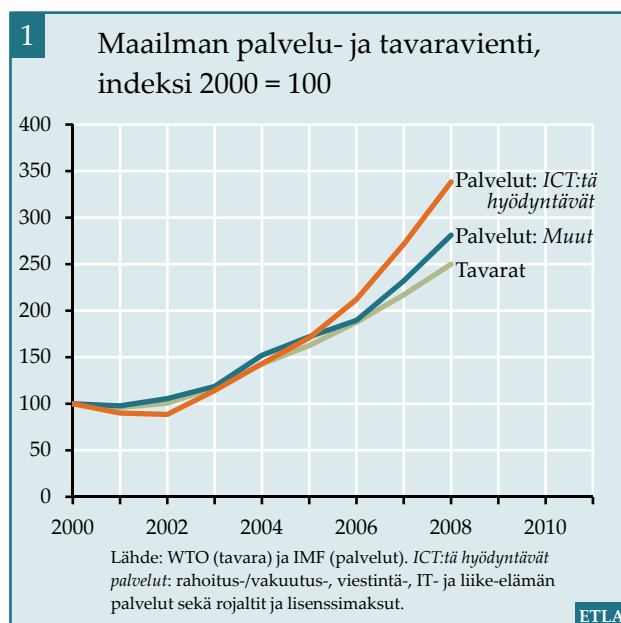
tää. Niinpä niillä ei yleensä käydä kansainvälistä kauppaa, eikä niillä ole merkittävää vaikutusta myöskään maailmankaupan kasvuun.

Käsitykset palveluiden vähäisestä maailmankauppaosuudesta ja pienestä kasvupotentiaalista ovat kuitenkin virheellisiä.

Väärinkäsityksen syitä

Palvelukaupan osuutta maailmankaupasta aliarvioidaan mittauseroelmien vuoksi. Tavarakauppaa mitataan bruttoarvoisesti, palvelukauppaa pääosin jalostusarvopohjaisesti.

Bruttoarvopohjaiseen mittaamiseen liittyvät pulmat ovat viime vuosikymmeninä kärjistyneet, kun globaalisti toimivat yritykset ovat ha-

jauttaneet tuotantoketjujaan maailmanlaajuisesti: samaa tuotetta viedään komponentteina ja puolivalmisteina maasta toiseen useaan kertaan ennen sen päätymistä lopulliseen käyttöön. Tuotteen arvo kertautuu: jokaisella kerralla vienti ja tuonti kirjautuvat osaksi maailmankauppaa.

Valtaosa palveluviennistä sen sijaan kirjautuu vain kerran – jalostusarvopohjaisesti. Jos koko maailmankauppa kirjattaisiin jalostusarvopohjaisesti, palveluiden osuus olisi WTO:n arvioiden mukaan vähintään 50 % (Escaith, 2008). Tämäkin luku todennäköisesti aliarvioi palveluiden osuutta selvästi, koska monikansallisten yritysten sisäinen kauppa on siinä pystytty ottamaan huomioon vain osittain.

Uusimpien arvioiden mukaan monikansallisesti toimivien yritysten sisäinen kauppa on peräti 70 % koko maailmankaupasta (Sydor, 2011). Merkittävä osa tästä kaupasta on nimenomaan palvelukauppaa. T&k-, logistiikka-, johtamis- ja taloushallinnon palveluilla käydään kauppaa konsernin eri puolilla maailmaa sijaitsevien yksiköiden kesken.

Palveluvienti kasvaa

Palveluiden osuus kansainvälisestä kaupasta on virallisten tilastojenkin mukaan voimakkaassa kasvussa. Tämä johtuu ennen muuta palveluiden digitalisoitumisesta. Digitaalisia palveluita – kuten ohjelmistoja, rahoituspalveluita ja musiikkia – voidaan tuottaa, varastoida ja kuluttaa ajasta ja paikasta riippumatta. Perinteinen käsitys palveluista ei päde.

Tarkan kuvan muodostamista haittaa tilastojen puutteellisuus. Palveluita tilastoidaan niin tuotanto- kuin ulkomaankauppatilastoissakin huomattavasti karkeammalla tasolla kuin teollisuustuotteita.

Maksutasetilastojen perusteella voidaan kuitenkin luoda yleiskuva. Edellisellä sivulla oleviin kuvioihin on piirretty maailman (kuvio 1) ja Suomen (kuvio 2) teollisuustuotteiden sekä palveluiden viennin kehitys 2000-luvulla. Palvelut on jaettu ICT:tä hyödyntäviin ja muihin palveluihin.

Kuvio 1 kertoo sen, mitä teknologisen kehityksen perusteella on pääteltävissä (Lehti, Rouvinen & Ylä-Anttila, 2012). ICT:tä hyödyntävien palveluiden vienti on 2000-luvulla lisäänty-

nyt selvästi nopeammin kuin muu vienti. Suomessa, kuten oletettavasti kehittyneissä maissa yleensäkin, ero on ollut merkittävästi suurempi kuin maailmankaupassa keskimäärin.

Digitaalikumous on palveluissa vasta alkumetreillä. Internet on luonut maailmanlaajuisen jakelukanavan palveluille, joilla aikaisemmin käytiin vain vähän kansainvälistä kauppaa. Onkin luultavaa, että maailmankauppaan on tullut aivan uutta dynamiikkaa: ICT:tä hyödyntävät palvelut kasvavat nopeasti vielä pitkään ja muukin palvelukauppa tavara kauppaa enemmän.

Lähteet

- Escaith, H. (2008). Measuring Trade in Value Added in the New Industrial Economy: Statistical Implications. *MPRA Papers*, 14454.
- Lehti, M., Rouvinen, P. & Ylä-Anttila, P. (2012). *Suuri Hämmennys: Työ ja tuotanto digitaalisessa murroksessa*. Taloustieto Oy (ETLA B254).
- Sydor, A. (Ed.) (2011). *Global Value Chains: Impacts and Implications*. Foreign Affairs and International Trade Canada.